

(basert på forslag fra Akershus og Troms)

Vedtatt forslag foreslås tilsendt Pensjonistforbundet, Kommunenes sentralforbund, NHO, Kommunal- og Moderniseringsdepartementet

Pensjonistene må få tilbake forhandlingsretten

Landskonferansen for fylkeskommunale eldreråd krever at:

- *Pensjonistforbundet får tilbake forhandlingsretten*
- *Pensjonen må reguleres i takt med den generelle lønns- og prisveksten*
- *Det må utarbeides en opptrappingsplan av minstepensjonen*

Om partene ikke oppnår enighet, skal trygdeoppjøret videresendes til Stortinget. Siden grunnlaget for inntektsoppjøret blir gitt av Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppjøret (TBU) som fastsetter lønnsveksten, mener landskonferansen for fylkeskommunale eldreråd det er vesentlig at representanter for pensjonistenes organisasjoner, som ivaretar interessene til vel én million pensjonister i Norge, får plass i TBU.

Bakgrunn:

I forbindelse med pensjonsreformen fra 2011 mistet pensjonistenes organisasjoner forhandlingsretten. Trygdeoppjøret har deretter blitt gjennomført som en teknisk regulering av pensjonen. Det betyr at pensjonen nå blir regulert med lønnsveksten minus en faktor på 0,75 prosent. Som en konsekvens av pensjonsreformen får pensjonistene ta del i en mindre del av velstandsutviklingen enn tidligere. Mange pensjonister har god økonomi og klarer seg godt tross underreguleringen. Men mange pensjonister har lave pensjoner, høye boutgifter og høye sykdomsutgifter. For denne gruppen er reduksjonen av kjøpekraften og økningen av egenandeler og boutgifter med på å forringe deres livskvaliteter. I dag lever ca. 50.000 enslige minstepensjonister under EUs lavinntekstgrense. 9 av 10 av disse er kvinner.

I årene etter 2015 har alderspensjonistene tapt kjøpekraft hvert eneste år, også i de årene lønningene har steget, med følgende konsekvenser for pensjonistene:

År	2014	2015	2016	2017
Pensjon	2,9	1,7	1,7	0,9
Prisvekst	2,0	2,1	3,6	1,9
Kjøpekraft	0,9	-0,4	-1,8	-1,0

Dersom man skal stanse den negative økonomiske utviklingen for pensjonistene, så må pensjonen reguleres i takt med den generelle lønns- og prisvekst, og det må utarbeides en egen opptrappingsplan av minstepensjonen.

Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppjøret legger til rette for at partene i arbeidslivet og myndighetene har en best mulig felles forståelse av situasjonen i norsk økonomi. Trepartssamarbeidet er ett av Norges viktigste konkurransefortrinn. Samarbeidet består av representanter for Staten og arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene. Pensjonistene som tidligere ble representert ved Pensjonistforbundet, har etter pensjonsreformen ikke lenger plass ved forhandlingsbordet.

Forhandlingsretten for pensjonistene må gjeninnføres slik at det årlige trygdeoppjøret igjen kan gjennomføres som forhandlinger mellom pensjonistorganisasjonene og Staten.

(basert på forslag fra Aust- Agder)

Vedtatt uttalelse foreslås tilsendt Kommunenes Sentralforbund og Helse- og Omsorgsdepartementet

TILGJENGELIGHET OG KVALITET I ELDTREOMSorgen

Landskonferansen for fylkeseldreråd mener funnene i Riksrevisjonens rapport om tilgjengelighet og kvalitet i eldreomsorgen er alvorlige, og oppfordrer staten v/ Helse- og Omsorgsdepartementet i samarbeid med landets kommuner om å følge opp anbefalingene fra Riksrevisjonen. Med tanke på de eldre som blir berørt av disse systemsviktene, er det vesentlig at dette løses raskest mulig.

Bakgrunn:

Riksrevisjonen foretok i 2018 en undersøkelse av om eldre får kommunale helse- og omsorgstjenester i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger om likeverdig tilgjengelighet og god kvalitet, og hvordan de statlige virkemidlene er innrettet for å understøtte kommunenes arbeid med å forbedre tjenestene.

Undersøkelsen viser at det fortsatt er store mangler og et forbedringspotensiale i kommunenes eldreomsorg. De eldre har ingen tid å miste. Derfor haster det å ta grep for å sikre tilgjengelighet og kvalitet i eldreomsorgen. Helse- og omsorgsdepartementet har ifølge Riksrevisjonen et særskilt ansvar for:

- at statlige virkemidler bidrar til at kommunene utreder de eldres behov og ønsker bedre, før de tildeler helse- og omsorgstjenester
- at de eldres klagerettigheter blir bedre ivaretatt, både i kommunene og gjennom fylkesmennes behandling
- å bidra til mer presis kunnskap om kvaliteten i eldreomsorgen, blant annet ved å utvikle flere og bedre nasjonale kvalitetsindikatorer
- å bidra til å spre anerkjent kunnskap i kommunene om hvordan arbeid med kvalitetsforbedringer bør ledes og gjennomføres
- å sørge for å ha god informasjon om hvordan kommunene forbereder seg på konsekvensene av den forventede økningen i antall eldre, og vurderer hvordan statlige virkemidler best kan brukes for å bistå kommunene i arbeidet
- å vurdere hvordan departementets virkemidler kan hjelpe kommunene i deres arbeid med å redusere det høye sykefraværet og den omfattende bruken av deltid
- å avklare, i samarbeid med KS, hva «heldøgns omsorg» for eldre innebærer og hvordan begrepet skal brukes i planlegging og statistikk

(basert på forslag fra Hedmark)

Vedtatt uttalelse foreslås sendt samferdselsdepartementet.

Like kriterier over hele landet for TT-kort!

Den nasjonale konferansen for fylkeskommunale eldreråd ønsker at det utarbeides nasjonale føringer for å bedre ordningen og fjerne urettferdigheter som dagens regulering av ordningen skaper.

Bakgrunn:

Ordningen med TT-kort (tilrettelagt transport) er et tilbud om alternativ transport for personer som på grunn av nedsatt funksjonsevne eller sykdom, ikke kan bruke kollektivtransport. Det er kommunen eller fylkeskommunen som er ansvarlig for ordningen og som fastsetter kriteriene for hvem som kan få TT-kort. Det er ingen lovfestet individuell rett til TT-tjenester. Ordningen med TT-kort er etablert i flere fylker og det viser seg at det er store forskjeller over hele landet. Det viktigste for å skape en mer rettferdig ordning er å se på godkjenningskriteriene. I dag vil to personer med sammenlignbare problemer som bor på hver sin side av fylkesgrensene kunne få helt forskjellige svar på sine søknader

De store variasjonene utgjør en forskjellsbehandling som bør ryddes opp i på sentralt hold. De viktigste forhold som må tas tak i er:

- Mange kommuner er involvert i ordningen, men langt fra alle. Potensielle søkere trenger lokal støtte som kjenner vilkårene og kan gi assistanse med søknadsprosessen og evt. ankebehandling. Kommunene må ta ansvar for sine innbyggere.
- De viktigste vilkår for TT-kort må være gjennomgående like. På de områder de blir forskjellige bør det være på grunn av regionale forhold. Det vil motvirke tilfeldigheter og urettferdigheter som ordningen preges av i dag.
- For noen brukere vil det være riktig at godkjenning for TT-kort er langvarig, men der det er mulig at funksjonsevnen kan bedres, bør den være tidsbegrenset.
- De som får TT-kort og ikke benytter seg av det, bør få det inndratt slik at de som trenger det mer kan få nytte av ytelsen. Dette gjelder ca. 2 av 10 godkjente brukere på landsbasis.
- Det bør i nasjonale retningslinjer treffes tiltak for å motvirke at TT-kort anvendes for reiser som skal dekkes av andre ordninger. Dette gjelder særlig til og fra sykehus som skal dekkes etter Helseforetakenes vilkår.
- Størrelsen på egenandelen varierer langt utover hva som er akseptabelt. Dette føles urettferdig for mange. Det bør etableres lik sats for lik tjeneste.

(basert på forslag fra Trøndelag)

Vedtatt uttalelse foreslås tilsendt Handicapforbundet, Blindeforbundet, Hørselshemmedes landsforening og andre aktuelle forbund/paraplyorganisasjoner

Tilgjengelighet for alle!

Den nasjonale konferansen for fylkeskommunale eldreråd oppfordrer private, publikumsrettede aktører og i særdeleshet offentlige myndigheter til å forsterke sitt fokus på tilrettelegging for syns- og hørselshemmede, slik at lov om universell utformings intensjon om å tilrettelegge for deltakelse også ivaretar dem med slike fysiske utfordringer.

Bakgrunn:

Offentlige myndigheter er i økende grad blitt gode til å planlegge for universell utforming i egne prosjekter, og å se til at private aktører følger lov om universell utforming når det gjelder tilgjengelighet i bygninger osv. ut fra behovene til personer med synlige nedsatte fysiske ferdigheter – f.eks. rullestolbrukere, rullatorbrukere mv.

Det er bra at krav om universell tilgjengelighet nå er satt på dagsorden i de fleste utbyggingssaker og i forbindelse med anbudsutlysninger for kollektivtrafikk osv.

Imidlertid registreres det at *funksjonsnedsettinger som ikke er synlige*, blir glemt når universelle tiltak planlegges. Mennesker med syns- og hørselsproblemer og førlighet i fingre o.l. opplever at deres behov blir oversett.

Det blir ikke fokusert på å merke trapper og adkomster f.eks. for synshemmede, og det blir ikke fokusert på tilrettelegging for hørselshemmede i offentlige lokaler. Det er ofte mangler ved de akustiske forholdene i mange bygninger – især bygninger med store glassflater. Ofte har man glemt å legge inn teleslynger.

Mange hørselshemmede kvier seg for å oppsøke offentlige kontorer og serviceinstitusjoner fordi de har vansker med å oppfatte hva som blir sagt. Dette gjelder f.eks. på legekontorer. Ofte blir opplysninger vist på skjerm f.eks. ved ekspedisjoner i apotek, venterom på sykehus og legekontorer osv. Numrene som blir vist, blir ikke fulgt av muntlige signaler, og da blir synshemmede holdt utenfor.

Videre blir man henvist til bruk av digitale hjelpemidler når man skal ta kontakt med offentlige etater og service-institusjoner. På telefon gis en rekke opplysninger i rask rekkefølge om at man skal taste den og den tasten for å nå de forskjellige avdelingene. Dette skaper ekstra problemer for de som ser dårlig, de som har hørselsproblemer og de som har redusert førlighet i fingrene. De møter også ekstra problemer ved bruk av automater som f. eks billettautomater for kjøp av tog- og bussbilletter.

Den nasjonale konferansen for fylkeskommunale eldreråd vil sette fokus på disse problemstillingene når det gjelder tilgjengelighet av tjenester og deltakelse for alle i samfunnet. Alle skal være mest mulig sjølhjulpne i dagens samfunn, og da må det tenkes nøye gjennom hvordan samfunnet legger til rette for det.

(basert på forslag fra Trøndelag)

Vedtatt uttalelse foreslås tilsendt reiseoperatørene/pensjonist-/ seniororganisasjonene

Flere reisetilbud for hele landet og hensynet til enslige

Den nasjonale konferansen for fylkeskommunale eldreråd vil innstendig oppfordre turoperatørene om å legge opp flere turtilbud fra flere steder enn det sentrale Østlandet og Vestlandet. Pensjonist- og seniororganisasjonene må stille krav til turoperatørene de samarbeider med om bedre tilbud for eldre over hele landet! De eldre er etter hvert blitt en viktig kundegruppe, og gode reisetilbud med moderate kostnader bør gjøres lettere tilgjengelig for dem uansett hvor de bor i landet.

Bakgrunn:

Tilbudet for reisende er langt bredere fra flyplassene Gardermoen, Flesland og Torp flyplasser m.fl., enn fra Trondheim Lufthavn Værnes og nordover. Det er sjølsagt mulig å kople seg på turene fra sørlige områder i Norge, men dette medfører ekstra kostnader før utreise og etter hjemkomst. Ofte må man legge inn ekstra hotellovernattinger i tillegg.

Mange eldre er dessuten enslige. Hotellovernattinger er dyrere for enslige enn for par. Dermed oppleves situasjonen ekstra urimelig. Som medlemmer i pensjonist- og seniororganisasjoner vil den nasjonale konferansen for fylkeskommunale eldreråd oppfordre sine egne forbund og organisasjoner til å stille krav til reiseoperatører som de har samarbeid med og bidrar til å markedsføre turer for, om å tilrettelegge reisetilbud for ikke bare halve, men hele landet!

(basert på forslag fra Trøndelag)

Vedtatt uttalelse foreslås tilsendt Helse- og Omsorgsdepartementet, Kommunaldepartementet, stortingsrepresentantene.

Utenforskap må forhindres!

Den nasjonale konferansen for fylkeskommunale eldreråd oppfordrer kommunene til å opprette IT-hjelpere, med faste kontordager/tider. Hjelperne må ikke bare sitte i kommunesentra, men være mobile og kunne nås også i distriktene. Et bibliotek, en kafeteria på butikksenteret, en frivillig-sentral e.l. kan være praktiske og enkle møteplasser for at eldre som trenger det, kan få nødvendig hjelp.

Bakgrunn:

Den nasjonale konferansen for fylkeskommunale eldreråd er svært bekymret for det utenforskapet flere av oss eldre etter hvert føler i samfunnet i dag. Dette gjelder først og fremst i forhold til den teknologiske utviklingen, som stadig brer om seg og blir stadig mer forvirrende og krevende for oss eldre. Vi eldre er ikke oppvokst med, er generelt ikke utdannet i eller har hatt yrkesmessig erfaring med den moderne IT-teknologien. En teknologi i rasende utvikling, og som vi møter på stadig flere samfunnsområder, som nettbank, selvbetjente butikk-kasser, billettautomater på togstasjoner, legekontorer og sykehus, selvangivelser osv. osv.

Snart kan vi ikke gjøre noen ting uten at det er styrt på data, gjerne gjennom flere apper med tilsvarende mange passord og innloggingsprosedyrer. En så enkel ting som at våre fingrer ikke lenger er så myke og treffsikre som før, skaper også problemer og følelse av hjelpeløshet, og endog dumhet.

Det tilbys IT- kurs for eldre. Imidlertid resignerer mange eldre, idet de blir overveldet av alt dette nye, som virker uoverkommelig. Mange erfarer dessuten at det tilbys lite opplæring utover i distriktene. Mange eldre kjører ikke bil lenger. Både busser og annen transport i distriktene reduseres stadig. Er du heldig og kan benytte et offentlig transportmiddel, ja så må du betale med -- en app, en vipps eller på nettbank. Tilbyr du kontanter; så tar de enten ikke penger eller så kommer det gebyr i tillegg til den fastsatte billettprisen.

Dette er blitt en ond sirkel som må brytes gjennom tilpassede og tilgjengelige hjelpetiltak!

(basert på forslagene fra Sogn og Fjordane/ Troms)

Vedtatt uttalelse foreslås tilsendt Helse- og Omsorgsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, universiteter og høyskoler, Kommunenes Sentralforbund

Styrk helsefag- og sykepleierutdanningen og helsearbeidet i kommunene!

Den nasjonale konferansen for fylkeskommunale eldreråd ber om at det umiddelbart må settes i gang tiltak av sentrale og lokale myndigheter, slik at helsefagutdanningen og helsearbeidet styrkes. På landsbasis mangler man nå rundt 5900 sykepleiere, samtidig som bl.a. antallet eldre øker hvert år. Det er ingen tid å miste, dersom syke, hjelpetrengende og eldre mennesker skal få den hjelp de trenger av kompetente ansatte, nå og i fremtiden.

Bakgrunn:

Media bringer stadig nyheter fra landets kommuner om at sykehjem mangler tilfredsstillende bemanning for å klare å gi blant annet demente det lovpålagte kravet til minst en time aktivitetstilbud daglig («Leve hele livet»). Samhandlingsreformen har dessuten medført at kommunene må ta imot sykere pasienter fra sykehusene nå enn før. Behovet for kompetente ansatte i helsesektoren i kommunene er større enn tidligere. Totalt sett vil behovet for sykepleiere og helsepersonell bli sterkt stigende i årene som kommer. På landsbasis anslås det at vi (tall fra 2018) mangler 5900 sykepleiere i arbeid. Sykepleierforbundet beskriver situasjonen som "en varslet krise".

I 2018 ble det opprettet ca. 100 nye studieplasser for sykepleiere i landet. Nå står søkerne i kø for å ta studiet, mens myndighetene ikke har greid å legge godt nok til rette for situasjonen. Situasjonen krever at det etableres flere studieplasser og praksisplasser, en god struktur for yrkesfagene i videregående skole og mer desentralisert utdanning.

I tillegg er det en betydelig mangel på sykehjemsplasser i landet, slik at mange eldre står i kø for å få plass. Vi vet at eldre innbyggere vil øke sterkt i antall de kommende år, og de kan bli hardt rammet av disse forholdene.

Den nasjonale konferansen for fylkeskommunale eldreråd krever at lokale og sentrale myndigheter gjør de nødvendige prioriteringene for å bedre situasjonen og sikre behovene for syke, hjelpetrengende og eldre.

(Justert forslag fra Sogn og Fjordane)

Vedtatt uttalelse foreslås tilsendt Kommunenes Sentralforbund

Fullverdig internett -tilgang på eldre-institusjonar

Den nasjonale konferansen for fylkeskommunale eldreråd krev at alle kommunar legg til rette for fullverdig internett -tilgang på alle sine institusjonar, slik at bebuarar kan gjere seg nytte av digitale hjelpemiddel, på line med dei som er heimebuande.

Bakgrunn:

Samfunnet har gjennom dei siste åra blitt meir og meir digitalisert. Dei styrande legg opp til at kommunikasjon og offentlege tenester i stor grad skal gå via nettet. Dette gjeld alle aldersgrupper, også dei eldre.

Men i tillegg til offentleg kommunikasjon er det minst like viktig at eldre har tilgang til digital kommunikasjon og kontakt med familie og vener.

Dette let seg ikkje lenger gjere når ein vert bebuar på mange av institusjonane våre, som ein i dag veit ikkje har fullverdig tilgang til internett.

For mange eldre er t.d. «Skype» og «Facebook» lyspunkt i tilværet og ei viktig åre til kontakt med sine kjære. Fleire og fleire eldre tek i bruk både smarttelefon og nettbrett. For mange er dette blitt ein del av kvardagen deira.

Det er ikkje ein verdig eldrepolitikk å ta frå våre eldste desse moglegheitene.